

XXVIII.

konferencija Multimediji u nastavi
Conference of Multimedia in Education
Multimédia az oktatásban konferencia

SVEUČILIŠTE J. J. STROSSMAYERA U OSIJEKU, Republika Hrvatska
J. J. Strossmayer University, Osijek, Croatia
J. J. Strossmayer Egyetem, Eszék, Horvátország

Komprovizáció

– Avantgárd örökség és kortárs multimédia művészeti megoldások

Gyenes Zsolt

habil. DLA

MATE Rippl-Rónai Művészeti Intézet Vizuális Tanszék, Kaposvár

dyenes@gmail.com

Az **ős-multimédia** a művészetben az **avantgárd** idején, körülbelül száz évvel ezelőtt jelent meg.

Olyan magyar művészek alapozták meg a műfajt, mint **László Sándor** (Alexander László) és **Moholy-Nagy László**, majd követőik, mint **Kepes György** és **Schöffer Miklós** (Nicolas Schöffer).

A követők (intermédiá/multimédia-művészek) névsora hosszan folytatható napjainkig is: **Dargay Lajos**, **Mengyán András**, **Waliczky Tamás**, **Kelle Antal**, **Bordos László Zsolt**, **Kiégő Iz-zók**, **Binaura**, **Kovács Balázs**, **Sztojánovits Andrea** és mások.

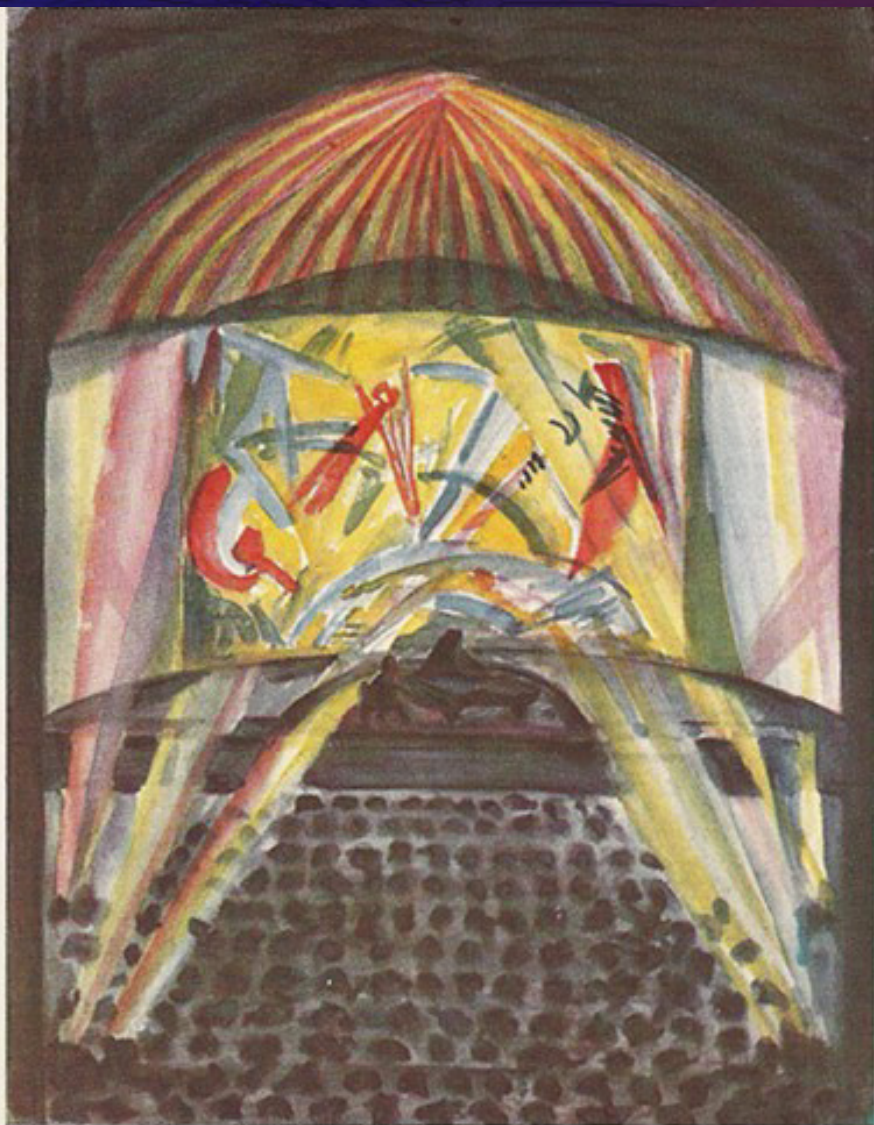
A **multimédia a művészetben** kicsit **más**, talán **szabadabb** és állandóan **változó** kategória, mint az általában használatos!

A hangsúly a különböző médiumok egységén van és az interaktivitás is belép a történetbe!

Néhány példa:

Ősmultimédia

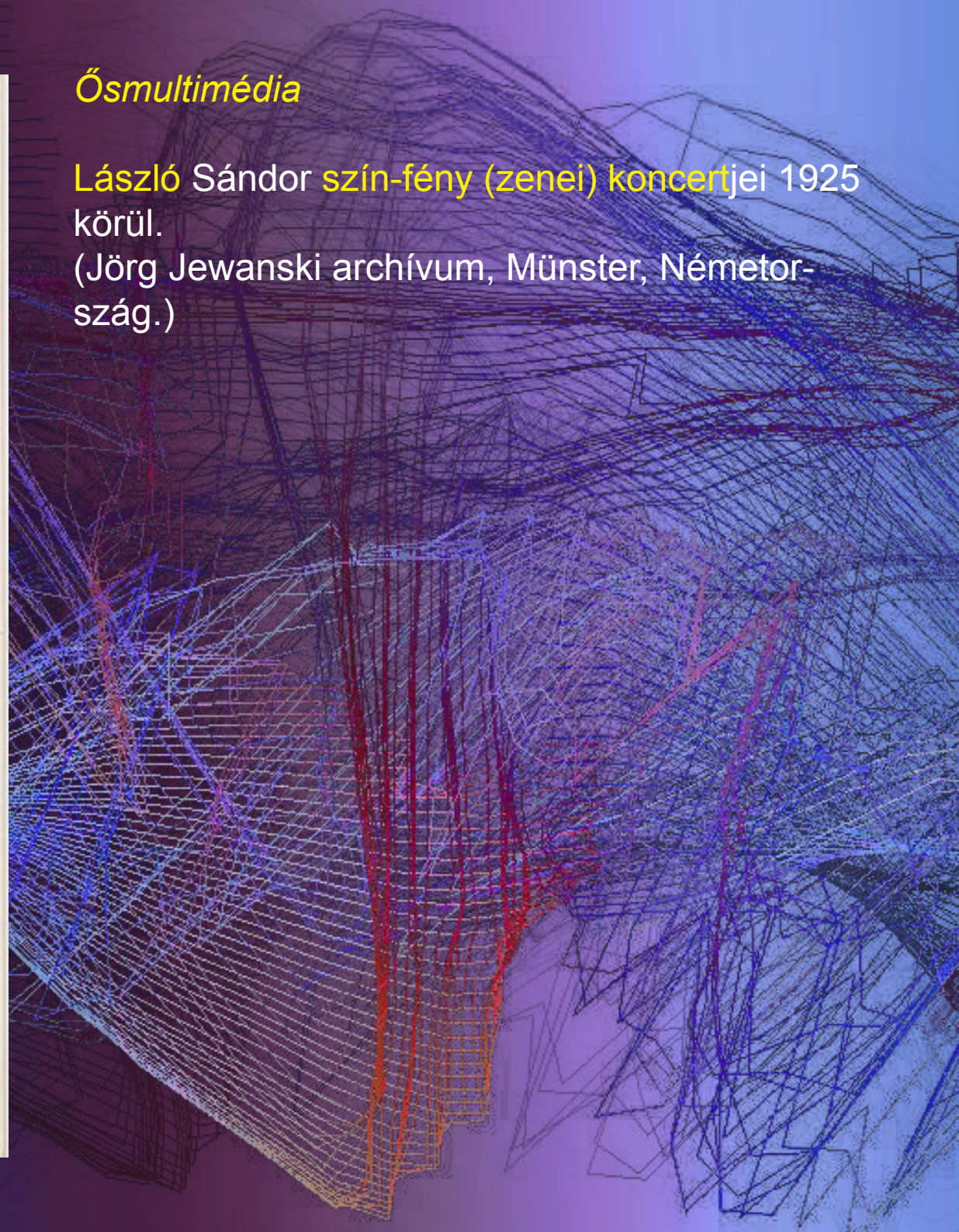
László Sándor szín-fény (zenei) koncertjei 1925 körül.
(Jörg Jewanski archívum, Münster, Németország.)

pinxit T. H. Bauer

Ein Farblichtkonzert
von Alexander László.

Engagements durch die Gesellschaft für den Synchronismus,
Abt. Konzertleitung, München, Schillerstraße 20.

Dargay Lajos: PNEU II., 1982. (Fotó: Kriston Vízi József)

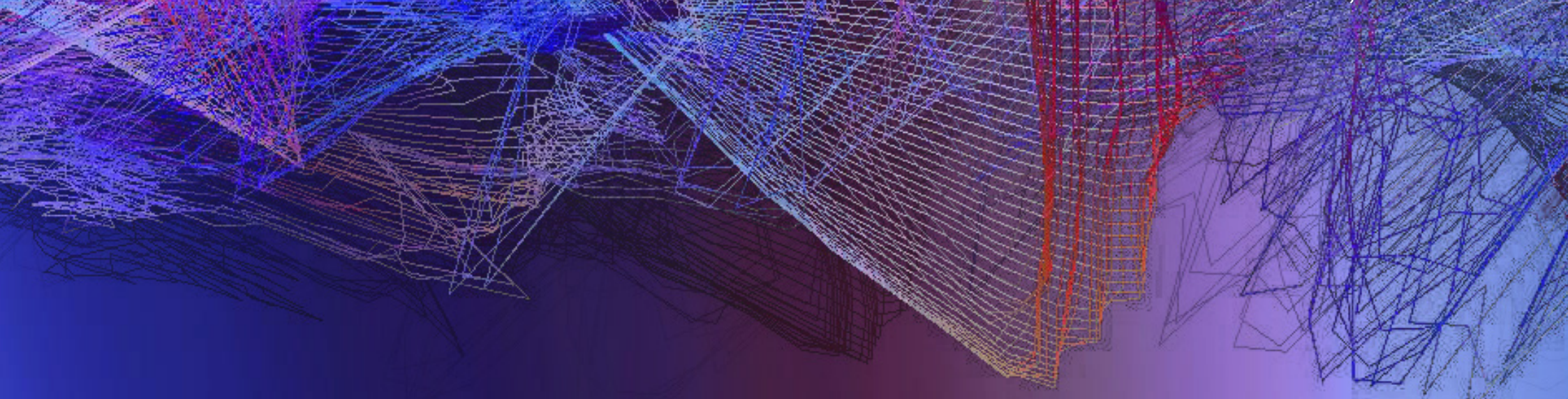
Az 1982-es „PNEU II.” egy olyan két méter magas mű, mely egy négyzetes hasábra van építve, ebben található az **elektronikus** vezérlő agy és **zenei**/hangsi működési hangzást produkáló egység. A szobron pneumatikus (légkompressziós) hengerek végzik a mozgató tevékenységet. A **mozgó** rendszer elemei szinkronban állnak egymással és harmonikus egységet adnak a hangzó anyaggal; a szemlélő mozgására, közeledésére **reagálnak**, hol kinyúlnak, hol visszahúzódnak, komplexebb térélményt valósítanak meg.

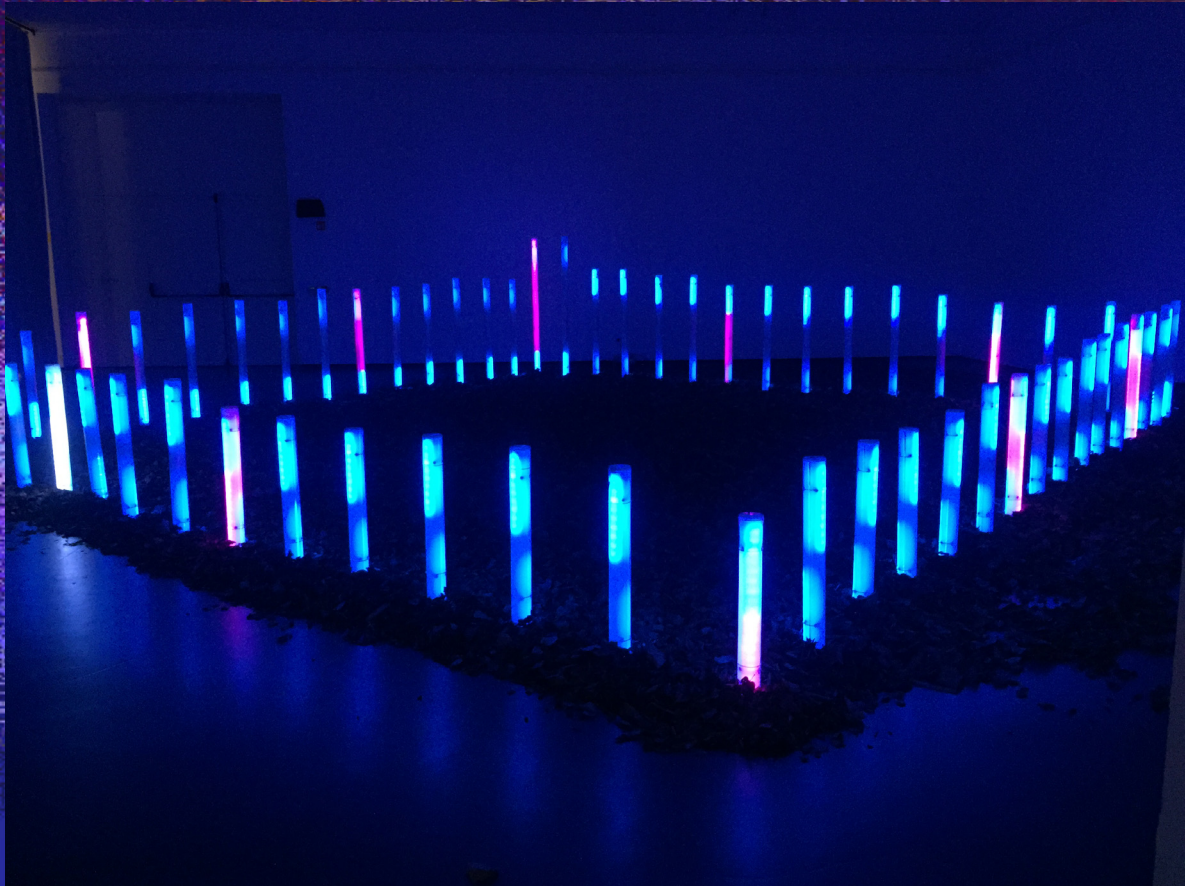
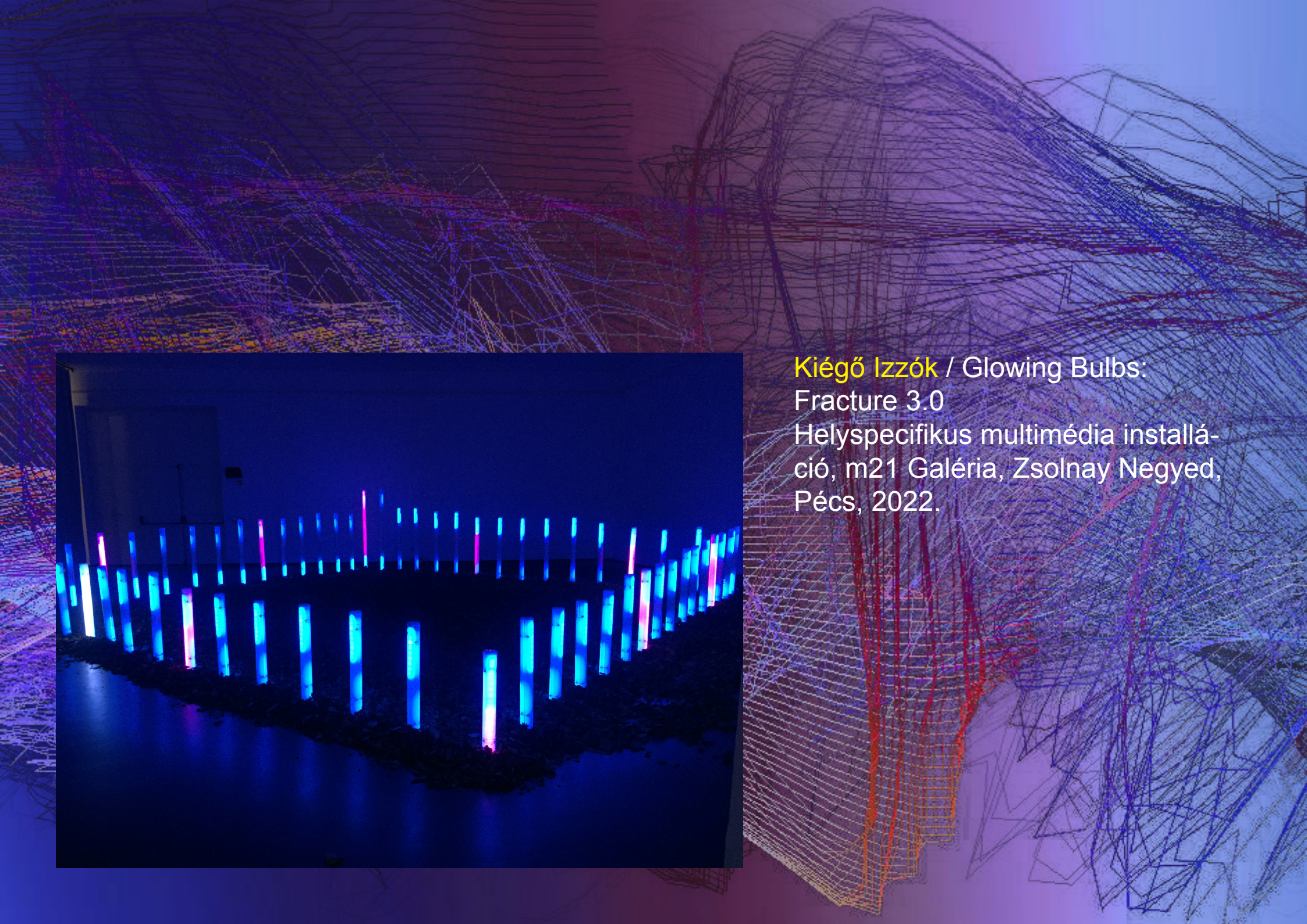
Kovács Balázs:
Lemezborítólejátszó. Installáció, 2009

Binaura:
Soundbow. Vizuális hangszer,
mobil alkalmazás, 2012-2016

Kiégő Izzók / Glowing Bulbs:
Fracture 3.0
Helyspecifikus multimédia installáció,
m21 Galéria, Zsolnay Negyed,
Pécs, 2022.

A különféle **érezszervek**, azoknak vetületeként a **médiumok**, **egység**ként jelennek meg ezen úttörő művészek és mai követőik munkáiban. Napjaink új, inter-/multimediális karakterű technikai könnyedebbé tették a művészeti megvalósításokat ezen a téren is.

A posztmodern és azt követő időszak előszeretettel nyúl vissza a **korai huszadik század** progresszív műveihez, – **parafrazálja** azokat, **utal rájuk**, illetve helyezi új, mai kontextusba az avantgárd, illetve neoavantgárd eredményeit. Ez még mindig úgy tűnik kimeríthetetlen tárháznak bizonyul.

A **közelmúlt „új” technikai** is újból felfedezésre kerülnek és leginkább **hibrid elektronikus-digitális megoldások**ként szerepelnek a kortárs művészetben. Mindezekben a (digitális alapú) multimédiának alapvető szerep jut.

Kettő projekt ismertetése következik, melyek az előbbi két gondolatkörhöz kapcsolódnak.

A MATE Rippl-Rónai Művészeti Intézet „Bauhaus Up!” című kurzusokat átölelő projektje.

A Bauhaus megalakulásának 100 éves évfordulójára.

Online video-dokumentumok:
<https://bauhausup.uni-mate.hu/info>

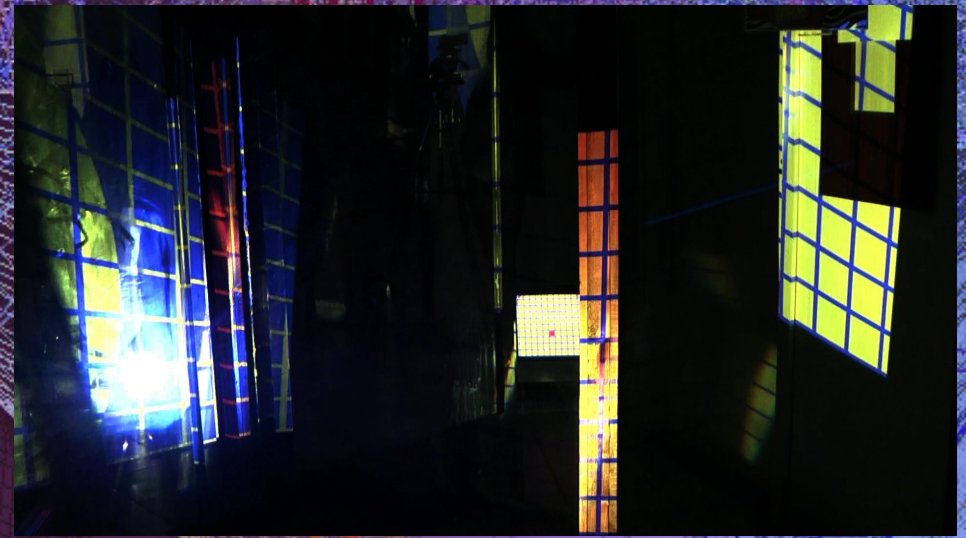
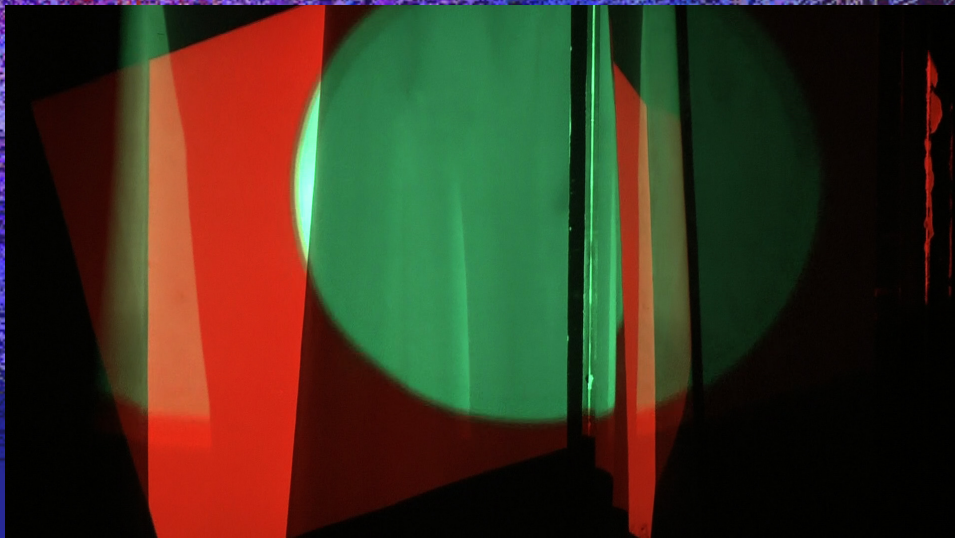
1. A kurzus-projekt címe: **Projektogram** („reflektorikus fény-szín-játék”), 2019.

Oktató: Gyenes Zsolt

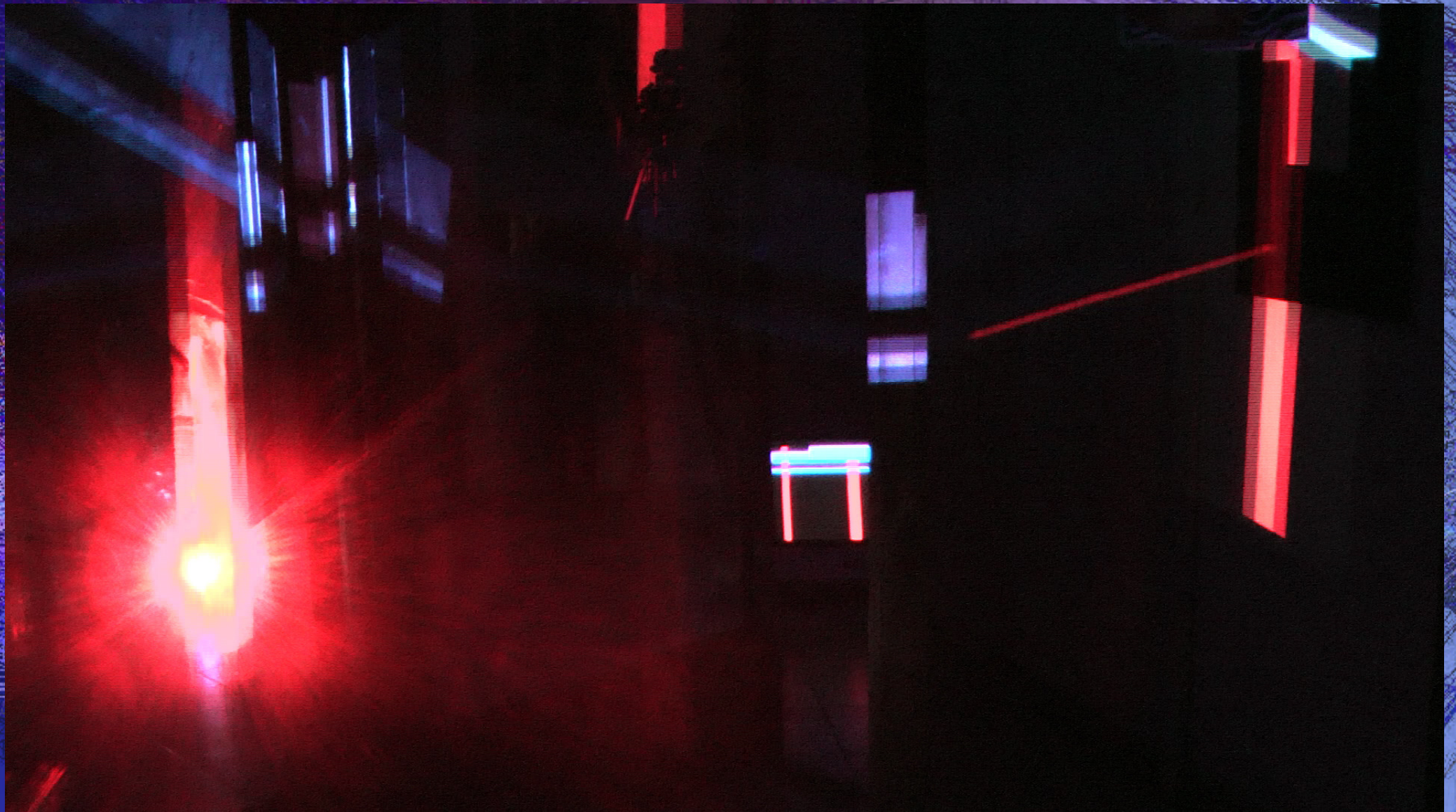
Résztevők: Elektronikus ábrázolás III. évf. BA szakos hallgatók.

- első lépés: rövid **animáció-szekvenciák** készítése
- kiindulás a **főszínekből** és az **alapvető** geometrikus **formákból**
- **transzparencia**, kölcsönös áthatás
- **zene** készítése, mint **alapstruktúra** („megragadt idő”)
- FŐ RÉSZ: „**audiovizuális akció**”: zene, mozgókép, fény, mozgás (pl. alakok, tükrök), komprovizáció (l. később)...

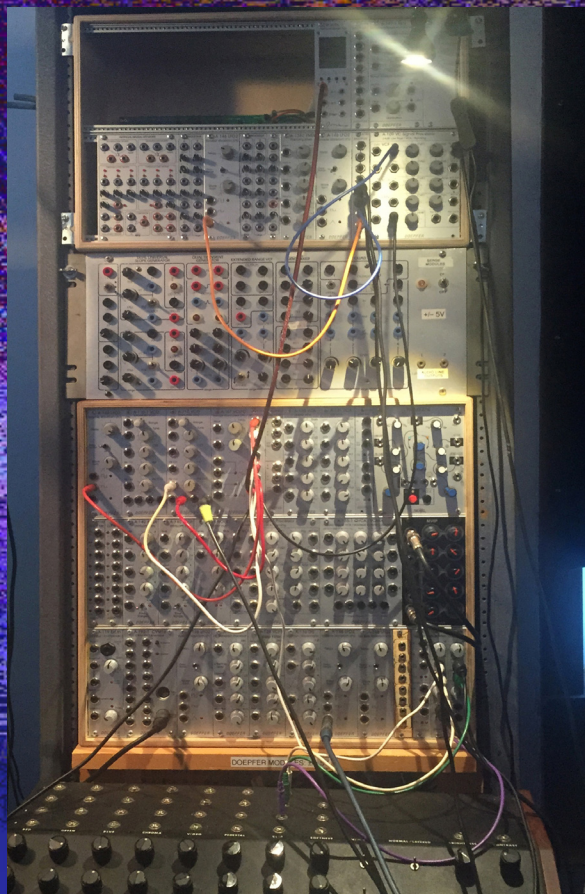
- a szekvenciák **mozgó, vagy statikus felületekre vetítve** (pl. tükör, guruló paravánok, drapéria, a folyosó íves/megtört falsíkjai)
  - a vetítő és a vetített felület közé különféle **módosító tárgyak**, anyagok elhelyezése, **mozgatása** (pl. törött üvegtömb, füst, tüll, mozgó alak) – **dinamizmus!**
  - **tükröződések**
  - a végleges változat **digitálisan szerkesztve**
  - **játékosság** és **holisztikus szemlélet**
  - közös munka, egymásra-figyelés, **kollaboráció**
  - **múlt-jelen-jövő**
- előképek: Kurt **Schwerdtfeger** és Ludwig **Hirschfeld-Mack** (Bauhaus) „fény-játékai”, **László Sándor** „multimédia show-jai” és **Gyarmathy** Tihamér fotogram-filmje

VIDEÓ-RÉSZLET A MULTIMÉDIA MŰBŐL!

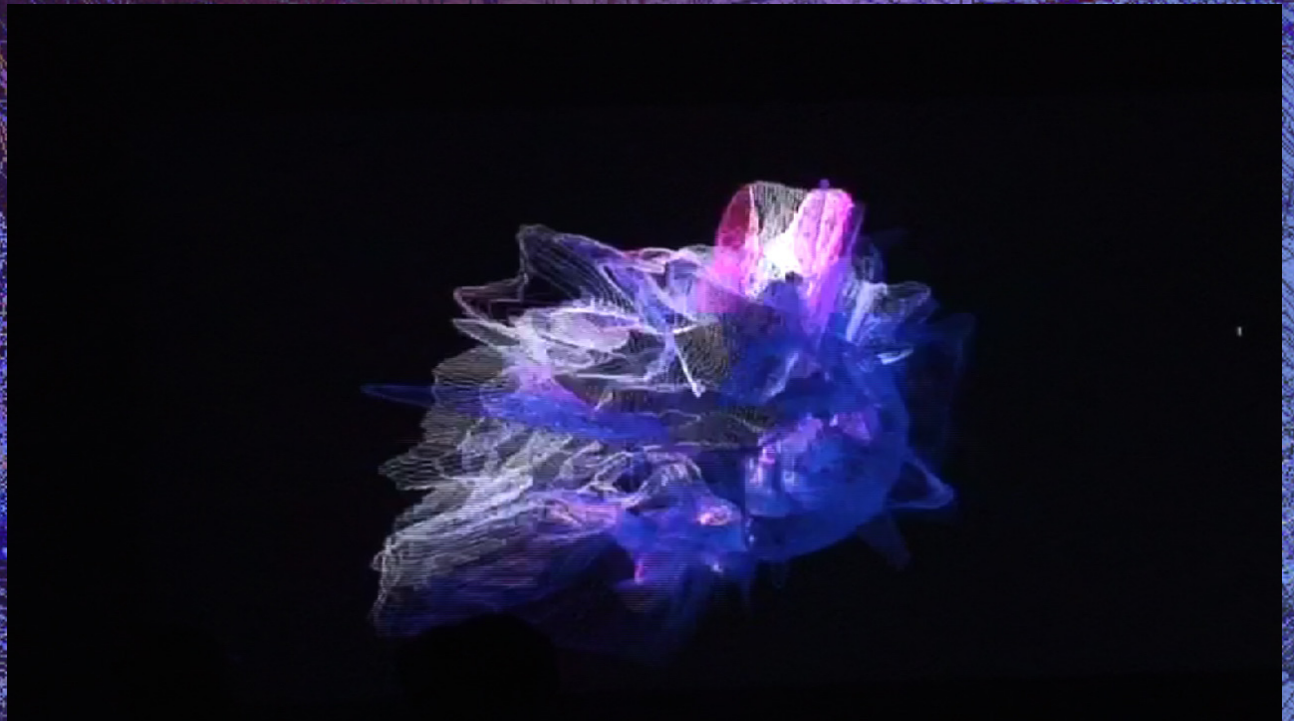

2. – „komprovizáció” = kompozíció + improvizáció
- reneszánsz: 1960-80-as évek interaktív, hangreaktív audiovizuális elektronikája/technikája
  - az analóg elektronika organikus jellege a digitális pontossággal együtt (hibriditás) – újabb lehetőségek
  - holisztikus karakterű multimédia mű
  - a technika: analóg audio-video + digitális applikációk; interakció MIDI kontrollal

Nagy Ákos (zene) – **Gyenes** Zsolt (vizuál): **Murmuráció**. Komprovizáció, élő elektronika, 2022. (m21 Galéria, Pécs).

VIDEÓ-RÉSZLET A MULTIMÉDIA ELŐADÁSBÓL/MŰBŐL!

Online: <https://www.youtube.com/watch?v=-Z8raTYZG0M>

Zárszóként:

- Az **AVANTGÁRD** művészeti tárháza, mint látható is volt, nagyon széles körű (**AKTUÁLIS FORRÁS**). Az a típusú gondolkodás és megvalósítás, amit leginkább a jelenkorhoz kötünk, az elmúlt száz évben folyamatosan jelen volt, azzal a megkötéssel, hogy az adott kor technikájához igazodhatott. Mindez a lényegen nem sokat változtat.
- **NINCSEN ÚJ A NAP ALATT** (vö. pl. A. László multimédia performanszai)
- **AZ ANALÓG ELEKTRONIKA ORGANIKUS JELLEGE** (pótolhatatlan a művészetben, – **hiba, ha nem élünk vele**)
- **HIBRID MEGOLDÁSOK** (analóg+digitális fúzió mint **új lehetőségek**)
- A vágyott holisztikus szemlélet, **az ÉRZÉKSZERVEK**, illetve a médiumok sajátos **EGYESÍTÉSE**, talán a legizgalmasabb és **LEGÖSSZETETTEBB MŰVÉSZETI KÍSÉRLETEIT** valósította, **VALÓSÍTJA** meg.

Köszönöm a figyelmet!

2022

<http://vizualzene.hu>